

Очевидною є відмова від проведення незалежної монетарної політики, яка є особливо помітною з 1999 року, року введення країнами єдиної валюти євро. Пріоритетними цілями монетарних політик країн об'єднання виступають стабільність валютного курсу (тих країн, які не ввели євро, але змушені прив'язати свої національні валюти до спільної валюти, для них діє механізм фіксації валютних курсів ЄВС II, описаний раніше), а також фінансова інтеграція, яка була пріоритетною ціллю монетарних політик з самого початку посилення інтеграційних процесів в європейському регіоні, більш конкретно – з часу створення Європейської валютної системи.

Отже, результати представлені вище на рисунках дають нам можливість зробити висновок, що вищий ступінь взаємодії монетарних політик країн регіонального об'єднання супроводжується зменшенням залежності монетарних політик на користь стабільності валютного курсу та фінансової інтеграції як цілей монетарної політики. Що підтверджується кількісними показниками. Виходячи з отриманих результатів, на нашу думку, монетарна координація є найкращим видом взаємодії монетарних політик. Адже монетарна кооперація, яка здійснюється у вигляді проведення семінарів, конференцій, зустрічей, не передбачає надійної співпраці між країнами під час настання кризових явищ. Натомість монетарна інтеграція без фіскального союзу, як свідчить приклад ЄС, також не зразком для наслідування. Тому, монетарна координація, що супроводжується виробленням механізмів взаємодії монетарних політик, зважаючи на рівень економічного та фінансового розвитку держав, на нашу думку, може бути непоганим варіантом для країн СНД, регіонального об'єднання, асоційованим членом якого є Україна.

Література

1. Borensztein E. Asian Financial Integration: Trends and Interruptions / Borensztein E., Loungani P. // IMF Working Paper № 11/4. – 2011.
2. The Currency Interchangeability Agreement [Електронний ресурс] // Monetary Authority of Singapore. – Режим доступу: http://www.mas.gov.sg/currency/currency_info/Currency_Interchangeability_Agreement.html (11.02.2012)
3. Aizenman J. Assessing the Emerging Global Financial Architecture: Measuring the Trilemma's Configurations over Time / Aizenman J., Chinn M., H. Ito. // NBER Working Paper Series № 14533. – 2008.
4. Aizenman J. The Trilemma Indexes [Електронний ресурс] / Aizenman J., Chinn M., H. Ito. – Режим доступу : http://web.pdx.edu/~ito/trilemma_indexes.htm (15/02/2012)

Надійшла 03.02.2012; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

УДК 336.77:330.567.22

О. В. КОШОНЬКО

Хмельницький національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто теоретичні аспекти споживчого кредитування та його організацію в комерційних банках. Проведено аналіз реального стану кредитування фізичних осіб в сучасних ринкових умовах. Визначено проблемні моменти в організації кредитування, встановлені основні тенденції розвитку різних видів споживчого кредиту.

There have been considered theoretical aspects of consumer crediting in the paper and its organization in commercial banks. Carried out the analysis of the real state of crediting natural persons under contemporary market conditions. Determined the problem points of the crediting organization, ascertained the main trends of development of different ways of consumer crediting.

Ключові слова: споживче кредитування, організація кредитування.

Постановка проблеми. Споживче кредитування з кожним роком набуває все більшої актуальності. Це пов'язано з тим, що всі ланки суспільства прагнуть ефективно функціонувати, а без розвитку банківської інфраструктури, насамперед споживчого кредитування, неможливий нормальний розвиток суспільства, а саме: всіх його верств населення [10].

Особливо актуально це питання стоїть перед молодим поколінням, для проживання якому одразу хотілося б мати власне житло та можливість його обладнати. Кажучи про це, маємо на увазі квартиру, телевізор, меблі, холодильник та інші речі тривалого користування, які необхідні для нормального існування в суспільстві. Якщо ми хочемо побудувати багату і високо розвинуту країну, то це можливо лише за тієї умови, що кожен член нашого суспільства житиме в добробуті. Цю проблему в деякій мірі можна розв'язати за допомогою такого банківського продукту, як споживчий кредит [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам споживчого кредитування присвячені наукові праці О.І. Барановського, О.Ю. Васюренко, Г.М. Гамидова, В.В. Корєєва, А.В. Соколової та ін.

Мета статті – з'ясування сутності споживчого кредитування, виявлення взаємозв'язку між ним та

політикою банку, розгляд кредитної політики комерційних банків України, а також визначення проблем і тенденцій розвитку цього виду кредиту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Споживче кредитування є одним з найпоширеніших видів банківських операцій у розвинутих країнах світу і є одним зі стимулюючих факторів розвитку економік цих країн.

Діяльність сучасного банку важко уявити без роботи з фізичними особами. В останні роки, незважаючи на певні проблеми, їх діяльність стає все більш соціально орієнтованою, спрямованою на розширення спектру послуг, що надаються населенню.

Незважаючи на достатньо бурхливий ріст споживчого кредитування в останні роки, його обсяг в загальному обсязі кредитних вкладень в економіку України невеликий. Між тим, саме цей показник в багатьох випадках визначає зрілість національної банківської системи. Кредитування населення передбачає високий рівень розвитку філіальної мережі й банківських технологій, здатність до швидкого освоєння та супроводу нових банківських продуктів.

На сьогоднішній день вже можна відокремити три відносно незалежних сегменти ринку кредитування приватних осіб: споживче кредитування, що включає в себе позики на першочергові потреби та купівлю товарів тривалого користування; позики на придбання автомобілів (автокредитування); іпотечне кредитування – кредитування під заставу нерухомості.

Споживчий кредит має багато специфічних рис, пов'язаних із особливостями сфери особистого споживання громадян, а саме:

- цей вид позики відображає відносини між кредитором і позичальником, сутність яких полягає у кредитуванні кінцевого споживання, на відміну від позик, які надають суб'єктам господарювання для виробничих цілей або для придбання активів, що породжують рух вартості (наприклад, акцій, облігацій тощо);

- на відміну від інших видів кредиту, якими користуються переважно суб'єкти господарювання, споживчі кредити одержують, як правило, фізичні особи;

- споживчий кредит є засобом задоволення споживчих потреб населення, тобто особистих, індивідуальних потреб людей. Така позика прискорює отримання певних благ (товарів, послуг, робіт), які вони могли б мати (придбати) лише у майбутньому, накопичивши кошти, необхідні для купівлі цих товарно-матеріальних цінностей або послуг і робіт з будівництва тощо. Надання споживчих позик населенню, з одного боку, підвищує їх платоспроможний попит, життєвий рівень у цілому, а з іншого – прискорює реалізацію товарних запасів, послуг, сприяє створенню основних фондів;

- всі види споживчого кредиту мають соціальний характер, оскільки вони сприяють вирішенню суспільних проблем – підвищенню життєвого рівня населення (передусім з низьким та середніми доходами), утвердженню принципів соціальної справедливості [9].

Призначення споживчого кредитування полягає у задоволенні споживчих потреб широких верств населення, у першу чергу в житлі, автомобілях, побутовій техніці тощо. Надання споживчих кредитів населенню, з одного боку, збільшує його платоспроможний попит та підвищує життєвий рівень, з іншого – прискорює реалізацію відповідних товарів та продукції, збільшує надання послуг. Крім цього, в сучасних умовах споживчий кредит виступає важливим сегментом фінансово-кредитного ринку, вигідним для кредиторів в особі комерційних банків та інших фінансових установ.

Саме тому були проведені дослідження щодо організації споживчого кредитування в умовах кризи та сьогодні, які показали, що банки змінили як відсоткові ставки, так і підвищили вимоги щодо першого внеску.

Однією з причин, що призвела до ризикованої діяльності банків, а отже, і до слабкості банківської системи загалом є ігнорування необхідної передумови надання будь-якого кредиту – аналіз кредитоспроможності позичальника. Проведення цієї процедури – важливий етап у прийнятті рішення кредитним комітетом АКБ щодо надання кредиту. Як свідчить практика минулих років, більшість банківських установ не приділяли належної уваги цьому питанню, видаючи кредити за наявності лише паспорта або взагалі розміщуючи машину з грошима у людних місцях і роздаючи їх кожному бажаному. Ось чому це питання особливо актуальне. Сьогодні більшість банків автоматизувала процес аналізу кредитоспроможності позичальника. Скорингові системи вже є в таких банківських установах: «Дельта Банк», «Райффайзен Банк Аваль», «ЮніКредит Банк», «Родовід Банк», «Universal Bank», «Альфа Банк» (Україна), «OTP Bank», «Home Credit Bank», «VAB Банк», банк «Фінанси та Кредит», «УкрСиббанк» [1].

Видача кредитів є найбільш динамічним сектором роздрібного банківського бізнесу. Динаміка темпів кредитування впродовж 2008 року була нерівномірною. У лютому – вересні минулого року спостерігалась тенденція поступового уповільнення темпів зростання кредитних вкладень. На зниження кредитної активності вплинули уповільнення темпів зростання ресурсної бази банківських установ через усладнення умов доступу до зовнішніх джерел фінансування, погіршення кредитоспроможності позичальників та необхідність виконання вимог НБУ, направлених на стабілізацію ситуації на грошово-кредитному ринку. Починаючи з жовтня 2008 року, тенденція змінилась на протилежну. Відбулось помітне прискорення темпів зростання кредитних вкладень, що було зумовлено значним приростом кредитів у іноземній валюті через зниження курсу гривні до іноземних валют (таблиця 1) [4].

За 2008 рік загальна негативна стійка тенденція щодо зниження темпів кредитування фізичних осіб спостерігалась до вересня 2008 року (крім січня), що пояснювалось посиленням вимог банків щодо оцінки кредитоспроможності клієнтів, що, в свою чергу, призупинило темпи зростання споживчого кредитування. Із жовтня до кінця року щомісячний приріст вимог за кредитами фізичних осіб прискорився лише за рахунок зростання кредитів у іноземній валюті внаслідок зниження курсу гривні до основних іноземних валют.

Таблиця 1

Кредити, надані домашнім господарствам, за цільовим спрямуванням у розрізі валют за 2008–2011 роки

Рік	Споживчі кредити, млн. грн.					
	усього	у тому числі у розрізі валют				
		гривня	долар США	євро	російський рубль	інші валюти
2008	186 088	66 693	113 773	3 708	-	1 915
2009	137 113	52 190	80 906	2 549	-	1 468
2010	122 942	52 478	67 033	1 873	-	1 557
2011	123 192	71 091	52 602	1 573	2	924
Іпотечні кредити						
2008	88 352	8 847	76 034	1 298	-	2 173
2009	98 792	11 632	83 086	1 548	-	2 526
2010	81 953	9 841	69 054	1 090	-	1 967
2011	70 447	12 503	55 694	881	2	1 368
Інші кредити						
2008	6 050	3 282	2 443	297	1	27
2009	5 343	2 847	2 159	311	1	26
2010	4 643	2 439	2 051	125	1	28
2011	4 585	3 081	1 402	90	-	12

Під час глобальної фінансової кризи споживче кредитування в Україні практично припинилося. З січня 2009 року по червень 2010 року банки кожного місяця видавали нових кредитів фізичним особам на загальну суму 2–4 млрд грн, а нових іпотечних кредитів – лише на 0,2–0,3 млрд грн.

«Кредитний голод» у галузі споживчого кредитування в Україні під час кризи пояснюється трьома причинами:

- щоб захистити себе від будь-яких додаткових кредитних ризиків, кредитори значно підвищили вимоги до нових кредитів, навмисно залишаючи більшість позичальників у категорії «відмовити», аби кредитні спеціалісти на місцях не змогли видати жодного нового кредиту;
- потенційні позичальники не хотіли брати кредити;
- не відбулося масової реструктуризації кредитів, а існуючим позичальникам було важко виконувати свої фінансові зобов'язання.

В середині 2010 року з'явилися деякі ознаки того, що банки вийшли на рівень готовності відновити споживче кредитування і відбулось певне зростання обсягів кредитної діяльності. З березня 2011 року банки щомісяця видавали нових споживчих кредитів на суму понад 8 млрд грн, що зумовило зростання розмірів кредитних портфелів.

В 2010 році банків, що пропонують споживчі кредити, стало більше. З 1 до 6 збільшилась кількість установ (з числа 50-и лідерів по активах), що видають кредити без застави готівкою. В другій половині 2010 року середні реальні ставки за такими кредитами продемонстрували різкі стрибки: до жовтня зниження середніх ставок за кредитами на 1 та 2 роки в порівнянні з початком січня 2010 р. становило 11,57% і 14,82% відповідно. Пізніше ставки різко піднялись і в цілому за рік зросли: на 3,25 і 4,37 процентних пункти відповідно. Ставки на 3-річні кредити, які на початку 2010 р. були „найдорожчими“, до кінця року знизилась до 9,54 процентні пункти (до рівня 47,32% річних). Це дозволило 3-річним готівковим кредитам стати дешевше одно- та дворічних кредитів (ставки, по яким до кінця року становили 57,82% і 58,84% річних відповідно)[5, 7].

Крім кредитів, які можна оформити безпосередньо в торговому центрі, кредити на купівлю товарів до кінця 2010 р. можна було отримати у 4 банках з числа 50-и лідерів за активами – Дельта Банк, УкрСиббанк, Київська Русь, Фольксбанк. При цьому лише одна установа – УкрСиббанк – пропонувала такі

кредити на термін до трьох років. Середні реальні ставки по кредитах на рік за результатами 2010 року майже не змінилися (зменшилися на 0,45 процентні пункти до відмітки 75,73% річних), хоча і демонстрували протягом року різкі стрибки. Дворічні кредити стали „дешевші” за рік в середньому на 4,7 процентні пункти, до рівня 76,9% річних.

Єдиний вид споживчого кредиту, який за рік помітно „подешевшав” – це готівкові кредити під заставу нерухомості. Середні ставки по таким кредитам на 5 і 10 років знизились за рік на 9-10 процентних пункти, та опустились нижче відмітки 22% реальних річних. Що стосується кредитів на більш тривалий термін (15 і 20 років), то їх з кінця березня по кінець червня 2010 року взагалі не було на ринку, а потім вони з'явилися в пропозиції одного банку і за півроку пройшли шлях від 26% до 20% реальних річних (на початку 2010 року такий кредит можна було отримати також в одному банку, за ставкою, що перевищувала 32% реальних річних) [7].

В багатьох сегментах (кредитування по мережах побутової техніки і електроніки, наприклад) частка продажів в кредит вже досягла докризового рівня. Великі банки також заговорили про поживлення іпотеки (в порівнянні з 2010 р.), але кількість виданих кредитів на житло за місяць ще в десятки разів менша, ніж до кризи.

У цілому за 2010 рік загальний обсяг кредитних вкладень збільшився на 1,0% – до 724,6 млрд грн. Водночас, оцінюючи кредитну активність банків як у грудні, так і в цілому за 2010 рік, слід звернути увагу на те, що зменшення обсягу кредитних вкладень відбулося за рахунок зменшення кредитів, наданих фізичним особам (на 2,4% – у грудні та 13,1% – за рік). Суттєве зменшення обсягів кредитування населення (грудневий показник падіння був найбільшим порівняно із попередніми місяцями 2010 року) пояснюється тенденцією до зростання доходів населення впродовж року та значними доходами, отриманими громадянами напередодні новорічних свят, що об'єктивно зменшило попит на кредити.

За період з квітня 2010 р. по квітень 2011 р. кількість кредитуючих банків по кредиту під заставу збільшилася в 5,7 разу, по кредиту готівкою – у вісім разів, по кредиту на товари – в три рази. За цей же період середня ефективна ставка на ринку істотно знизилася – на 8,6 в.п. по споживчих кредитах під заставу (у гривні, терміном на п'ять років); на 8,8 в.п. по кредитах готівкою (у гривні, термін – один рік).

Все більше банків повертаються або вперше виходять на ринок цільового кредитування. Кредитування товарів не є настільки ризиковим, як грошове, а отже, його простіше і швидше впроваджувати в бізнес-процеси банку. Цільове кредитування дає якісну базу потенційних позичальників для подальшого кредитування. Серед тенденцій цільового кредитування він відзначає зростання числа точок кредитування у відносно невеликих магазинах і дрібних роздрібних мережах, а також появу кредитування в магазинах продовольчих товарів, мережах з продажу одягу і взуття, тоді як до кризи банки здебільшого були зосереджені на кредитуванні побутової техніки в крупних торговельних мережах.

На думку експертів, для більшості банків нарощування частки ринку сьогодні втратило пріоритетність, замість цього набагато важливішими стали надійність позичальників і прибутковість від банківських операцій. І судячи з темпів відновлення, автокредити стали найбільш прибутковим і безпечним сегментом для кредитування.

Ринок споживчого кредитування України є доволі великою галуззю економіки. Так, у 2011 році зросла кількість установ які надають споживче кредитування майже у 2 рази. За підсумками року у портфелях банків накопилось 26 млрд грн позик населенню з терміном погашення до одного року, загальний обсяг наданих банками кредитів фізичним особам становить 209 млрд грн. Здійснюється бурхливий розвиток програмного кредиторського продукту у цій сфері. Проте, негативним є момент відсутності відповідного законодавчого регулювання споживчого кредитування, зокрема немає визначення терміну «споживче кредитування», відсутній єдиний законодавчий акт про споживче кредитування. Такий стан речей гальмує розвиток зазначеної галузі економіки, а також не дає можливості фізичним особам реалізувати своє право на захист своїх прав та інтересів у випадку виникнення спірних ситуацій.

В 2011 році, як і в 2010 р., всі бажаючі отримати споживчий кредит (особливо беззаставний) змушені відповідати суворим банківським вимогам. В першу чергу, споживчі беззаставні кредити, як правило, надаватимуться виключно своїм клієнтам, співробітникам підприємств, з якими укладені договори по обслуговуванню зарплатних проектів або тим клієнтам, які раніше користувалися кредитом та мають позитивну кредитну історію. На ринок будуть виходити „нові” банки, які переглянули умови кредитування і зробили їх більш жорсткими для позичальників, що згодом дозволить мати „чистий” кредитний портфель за даним видом кредитування. Крім того, потенційному позичальнику потрібно буде готувати початковий внесок за бажану покупку.

У 2011 році банки трохи пом'якшували вимоги до позичальників. Зросло, хоч і не радикально, число банків, готових кредитувати своїх позичальників без надання останніми довідки про доходи: беззаставні кредити за такими умовами в кінці грудня 2011 пропонували п'ять банків з числа 50-и лідерів за активами, хоча на початку січня 2011 їх було всього три. При цьому максимальні суми кредитів без довідки, як на початку, так і в кінці року, обмежувалися 20-а тисячами гривень, а позичальники з підтвердженим доходом в кінці 2011 року могли претендувати на беззаставні позики в сумі до ста тисяч гривень [6].

На початку 2012 року приводів для оптимізму і очікування бурхливого розвитку кредитування в

цілому, і споживчого кредитування зокрема, не багато. У зв'язку з очікуваним рівнем безробіття в країні та кризовими явищами в світі в цілому в 2012 році деякі банки вже зупинили споживче кредитування або планують зробити це найближчим часом. Також можливе зменшення кількості банків, що кредитують в сегменті споживчого кредитування, пов'язане з проблемами ліквідності.

На 13 лютого 2012 року середня реальна ставка за кредитами на придбання споживчих товарів строком на два роки склала 70,04% річних. При цьому на 16 січня такі позики коштували в середньому в 63,29% річних. Таким чином, споживчі кредити на товари на такий термін за останній місяць подорожчали на 6,74 процентних пункти [6].

При цьому кредити на "короткі" терміни подорожчали значно менше. Так, позики строком на один рік з середини січня додали у вартості 3,47 п.п., подорожчавши до 63,85% річних.

Кількість банків з числа 50 найбільших за розміром активів, які пропонують кредити на купівлю товарів, за останній місяць не змінилася – на 13 лютого такі позики можна оформити у дев'яти банках.

Рейтинг найбільш низьких ставок по кредитах на покупку товарів строком на два роки від банків з числа 50 найбільших на 13.02.2012 р. подано у таблиці 2 [6].

Таблиця 2

Рейтинг ставок за кредитами на купівлю товарів строком на два роки

Банк	Максимальна сума, тис. грн.	Реальна ставка, % річних
Ощадбанк	20	23,56
Platinum Bank	15	35,33
Дельта Банк	50	53,66
УкрСиббанк	50	59,53
ПриватБанк	20	60,01
Альфа-Банк	20	60,01

Темпи зростання обсягу споживчого кредитування в 2012 році можуть сповільнитися. Враховуючи економічну ситуацію, що склалася нині в Україні й у світі, обсяг споживчих кредитів банків до кінця 2012 року виросте приблизно на 25–30%. Ставки по таких кредитах, можливо, знизяться на 0,5-1%, на ставки може вплинути і бажання самих банків збільшити кредитний портфель для своїх потреб. А для мінімізації ризиків необхідно частку споживчих кредитів у загальному обсязі кредитного портфеля витримувати в розмірі не вище 10–15% [8].

Основною проблемою споживчого кредитування залишається висока вартість кредитів для фізичних осіб. Часто банки надають кредити належним чином не перевірявши фінансовий стан позичальника. Варто зазначити, що у 2008 році, коли значного поширення набуло кредитування без довідок про доходи, це призвело до масових невиконань через зростання безробіття і скорочення заробітних плат, і як наслідок, до кризи у банківському секторі та економіці загалом. Сьогодні Україна знову зустрілася з цією проблемою. Банки та інші фінансові установи за рахунок низької фінансової культури громадян отримують завищені прибутки, а об'єм споживчого кредитування зростає. Мінімізація ризиків банківського споживчого кредитування має здійснюватись силами самих банків шляхом застосування активних методів впливу на ймовірність неповернення позик і відсотків за ними у бік зменшення [2].

Висновки. Підводячи підсумок можна сказати, що споживче кредитування є невід'ємною ланкою банківської системи, тому підвищення довіри клієнтів до банків, зниження відсоткових ставок за споживчими кредитами сприятиме покращенню діяльності вітчизняних банків. Ситуація із споживчим кредитуванням в Україні потребує реформування, одними з головних проблем залишається незадовільний рівень фінансової обізнаності споживачів та відсутність належного розкриття інформації та захисту прав споживачів.

Література

1. Дубницький В. Споживче кредитування та перспективи його розвитку в Україні [Текст] / В. Дубницький, Р. Лісна, К. Кузьміна // Комерсант. – 2009. – № 10. – С. 8-13.
2. Кривенко Н.М. Розвиток банківського споживчого кредитування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.udau.edu.ua/library.php>.
3. Круглик С. Створення позитивного іміджу банківської системи в умовах кризи [Текст] / С. Круглик, О. Єременко // Вісник НБУ. – 2009. – № 2. – С. 50-54.
4. Кредити та депозити домашніх господарств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/Statist/elbul.htm>.
5. Лісіцина А. Огляд ринку кредитування фізичних осіб за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.prostobank.ua>

6. Нікітченко І. Споживчі кредити на придбання товарів різко подорожчали [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.prostobank.ua](http://www.prostobank.ua)
7. Резніченко Є. Огляд ринку споживчого кредитування за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.prostobank.ua](http://www.prostobank.ua)
8. Резніченко Є. «Більше» не означає «краще»: огляд ринку споживчого кредитування за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.prostobank.ua](http://www.prostobank.ua)
9. Римар С. Споживчий кредит – підвищення життєвого рівня споживачів [Текст] / С. Римар // Банківська справа. – 2010. – № 4. – С. 16-20.
10. Харламов П. Как и у кого оформит кредитку во время кризиса [Текст] / П. Харламов // Деньги. – 2009. – № 1. – С. 17-19.

Надійшла 07.02.2012; рецензент: д. е. н. Нижник В. М.

УДК 657.37:336.71 (045)

О. М. ДЗЮБА

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЗА ДОПОМОГОЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ: ПРАВОВИЙ ТА ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТИ

Стаття присвячена таким складовим забезпечення прозорості інформації про діяльність банківської установи як показники фінансової звітності, її складання відповідно до вимог вітчизняного законодавства та міжнародних стандартів фінансової звітності, особливостям оприлюднення банківської фінансової звітності та проведення обов'язкової аудиторської перевірки.

Paper is devoted to this part of ensuring transparency of information about the activities of banking institutions as indicators of financial reporting and its preparation in accordance with national legislation and international financial reporting standards, disclosure of the peculiarities of the banking financial reporting and mandatory audit.

Ключові слова: банківська установа, фінансова звітність, річний звіт, аудит, аналіз, користувачі звітності, міжнародні стандарти фінансової звітності.

Постановка проблеми. Процес реформування діяльності вітчизняних банківських установ пов'язаний з вимогою часу і процесом загального реформування вітчизняної облікової системи у відповідності до міжнародних стандартів і триває від здобуття Україною незалежності до сьогоднішнього дня. Вхідження України у світовий простір вимагає значних перетворень в економіці країни і, відповідно, приведення у відповідності до стратегічних вимог загальної системи бухгалтерського обліку та звітності, що призвело до реформування бухгалтерського обліку в країні, і зокрема, в кінці 90-х, до реформи обліку в банківській системі.

Реформування банківської сфери надало можливості банкам налагодити співпрацю з іноземними банками, однак підвищило вимоги до результатів діяльності банківської установи та інформування про них зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Стан вивчення проблеми. Незважаючи на наявність досить великої кількості дискусійних питань стосовно складання банками фінансової звітності, правове поле щодо регулювання цього невпинно рухалося до законодавчого закріплення застосування МСФЗ в Україні, особливо в частині їх використання при складанні фінансової звітності вітчизняними банківськими установами.

Мета дослідження. Метою статті є аналіз забезпечення інформаційної прозорості діяльності банківських установ за допомогою показників фінансової звітності, процесу її складання, перевірки та оприлюднення, а також окреслення можливих напрямів їх вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним та практичним питанням особливостей складання, аудиторської перевірки та оприлюднення фінансової звітності, в тому числі у відповідності до міжнародних стандартів фінансової звітності присвячено достатню кількість наукових праць та публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів, серед яких можна виділити праці Л.М. Кіндрацької, В.І. Ричківської, О.А. Нужної, М.Й. Маліка та інших. Однак, недостатнім залишається дослідження питання аналізу інформаційної прозорості діяльності банківських установ, а також доступності інформації, наведеної в фінансовій звітності банків широкому колу користувачів.

Викладення основного матеріалу. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» містить визначення міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які трактуються як прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності [1].

Слід зауважити, що до МСФЗ включаються безпосередньо міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, інтерпретації розроблені Комітетом з інтерпретації міжнародних стандартів фінансової звітності.